

Motion till riksdagen 2012/13:Ub256

av **Rossana Dinamarca m.fl. (V)**

Anställning som doktorand

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om en ändring av högskoleförordningen som innebär att samtliga som antas till forskarutbildning också anställs som doktorander.

Doktorander ska vara anställda

Svensk forskning utförs till stor del av doktorander vid våra lärosäten. För Vänsterpartiet är det självklart att den som utför arbete ska vara anställd och ha lön och övriga arbetsvillkor reglerade i kollektivavtal.

Idag är det tillåtet att anta doktorander utan att anställa dem. Forskarutbildningen för doktorander som saknar anställning finansieras med utbildningsbidrag alternativt stipendier. Det bidrar till en osund konkurrens. De som är bäst lämpade för forskning kan avstå från forskarutbildningen om ingen anställning erbjuds. Istället antas de som accepterar att utföra arbete under sämre villkor.

Svensk forskarutbildning, som redan idag har hög kvalitet, kommer att bli än mer attraktiv om alla doktorander kan erbjudas anställning och därmed en rimligt tryggt tillvaro under forskarutbildningen. Ytterligare en stor fördel med att anställa doktorander redan från första dagen på forskarutbildningen är att det kan leda till en större öppenhet i antagningen. Informationen om lediga platser kommer att spridas till fler vilket leder till fler kvalificerade sökande. Det kommer förhoppningsvis även att leda till att fler med utländsk bakgrund och fler från arbetarklassen antas samt att könsfördelningen kan bli jämnare i fler ämnen. Med ett öppnare antagningssystem finns också bättre möjligheter att bryta beroendeförhållanden mellan doktorander och handledare. För dem som efter examen söker sig utanför högskolevärlden för att arbeta är det också

Fel! Okänt namn på

en bättre merit att ha varit anställd. Doktorandanställningar ökar forskarutbildades attraktionskraft på arbetsmarknaden.

Under 1990-talet förbättrades de ekonomiska förutsättningarna för doktorander. Det har medfört att doktorander genomför forskarutbildningen snabbare än tidigare, med bibehållen kvalitet på avhandlingarna, samt att en större andel examineras.

År 1986 påbörjades en process som syftade till att omvandla alla utbildningsbidrag inom forskarutbildningen till doktorandtjänster. Nu är det hög tid att ta sista steget i denna reform och omvandla återstående utbildningsbidrag till tjänster. Omkring 10 procent av doktoranderna har idag utbildningsbidrag. Om utbildningsbidragen omvandlas till anställningar ökar lönekostnaderna för doktorander med 487 miljoner kronor samtidigt som kostnaderna för utbildningsbidrag minskar med 196 miljoner kronor. I vår motion Utgiftsområde 16 (2012/13:Ub475) höjer vi därför anslagen till forskning och forskarutbildning med 291 miljoner kronor.

Stipendiefinansiering under forskarutbildningen innebär en rad nackdelar. Doktorander som finansieras med stipendier har inte rätt till inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, föräldraledighet eller arbetslöshet. Försäkringskassan räknar inte heller stipendiefinansierad forskarutbildning som överhoppningsbar tid och därför har de doktorander som finansieras med stipendier inte någon vilande sjukpenninggrundande inkomst, SGI. Stipendierna räknas inte som pensionsgrundande inkomst och lärosätena kan inte heller teckna försäkringar för stipendiater. Dessutom berättigar inte stipendier till den automatiska övergång till doktorandanställning som sker för doktorander med utbildningsbidrag när två år återstår av forskarutbildningen.

Den enda regel som finns rörande stipendier är att statliga anslag inte får användas till dessa. Det finns dock en rad stipendiefonder och externa medel som används till stipendier. Enligt Högskoleverkets årsrapport (2011:8 R) finansieras 9 procent av doktoranderna med stipendier. Stipendier är en förlegad finansieringsform dels på grund av den osunda konkurrens som skapas och den ekonomiska otrygghet det leder till och dels på grund av bristen på regler som gör det lätt att missbruka stipendierna. Det bör därför inte vara tillåtet att finansiera doktorander med stipendier.

Regeringen bör återkomma med ett förslag om förändring av högskoleförordningen som innebär att samtliga som antas till forskarutbildning också anställs som doktorander. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 17 september 2012

Rossana Dinamarca (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)